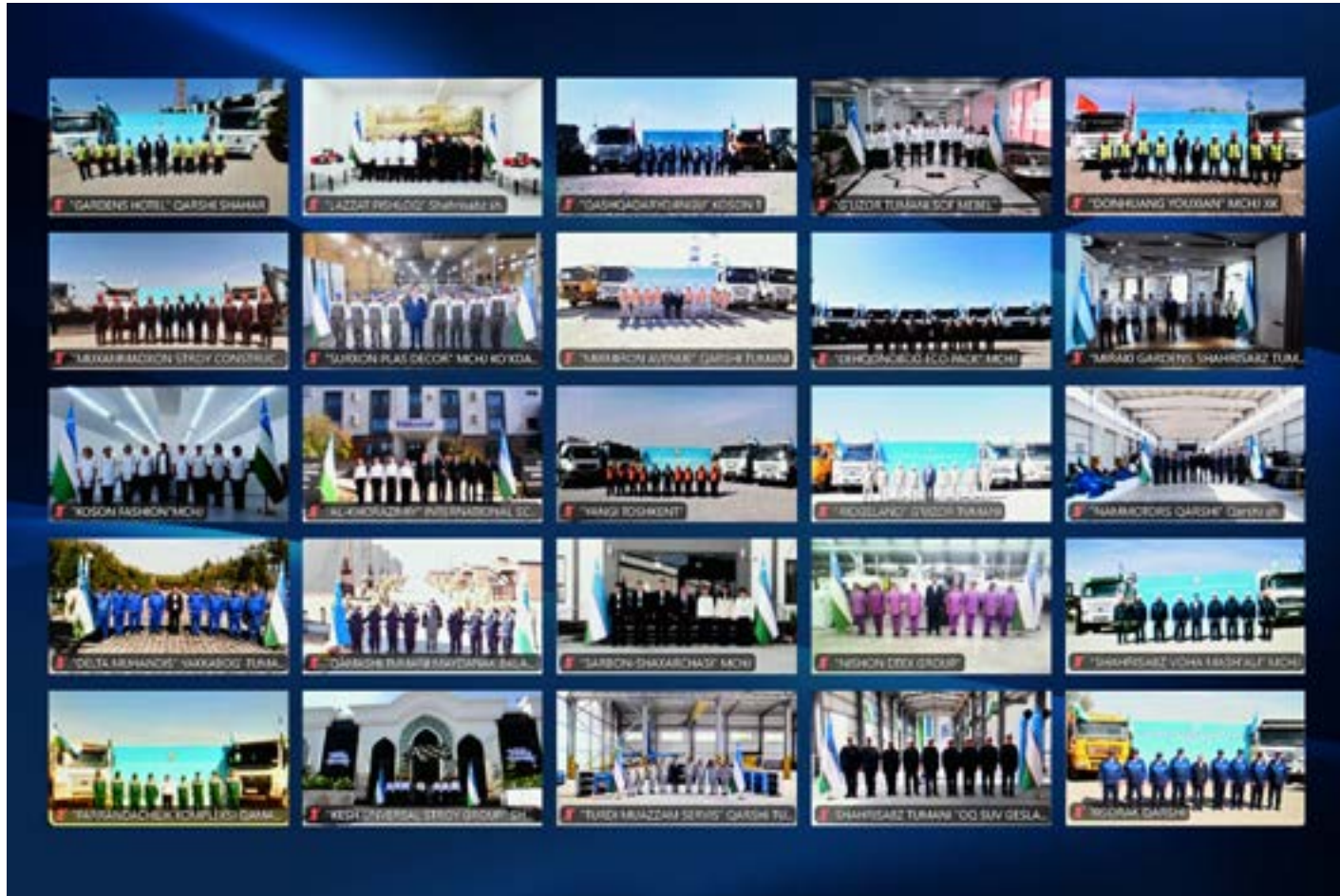

QASHQADARYODA ISLOHOTLAR SHIDDATI: ISHONCH, IMKONIYAT VA NATIJA BILAN XALQIMIZ QALBIGA KIRIB BORMOQDA

O‘zbekiston yetakchisining Qashqadaryo viloyatiga tashrifi tafsilotlari va muhim tashabbuslar sharhi

Qashqadaryo — barcha sohadagi islohotlar voha kengliklari kabi quloch yozib, iqtisodiy-ijtimoiy yutuqlari Hisor tog‘i cho‘qqisiday yuksalib borayotgan hudud. Sanoati rivojlanib, milliy mahsulotlari jahon bozoridan munosib o‘rin egallab, aholisi bugunidan rozi, ertangi kuniga katta ishonch bilan yashayotgan viloyat!

Prezidentimizning Qashqadaryoga bu galgi tashrifi ana shu o‘shish, o‘zgarishlarga yanada ko‘tarinki ruh va so‘nmas shiddat bag‘ishladi. Ayni damda yangi O‘zbekistondagi islohotlar ko‘lamiga munosib tarzda yangi marralar belgilab berildi.

Mamlakatimizdagi iqtisodiy islohotlarda ishlab chiqarishni kengaytirish, yangi ish o‘rinlari ochish barobarida sohalarida zamonaviy yechimlarga ham alohida e‘tibor qaratilmoqda. Buni “Qashqadaryo” erkin iqtisodiy zonasidagi “Sulton Tex Group” to‘qimachilik klasteri fabrikasi misolida ko‘rish mumkin. Bu yerda ishlab chiqarishda foydalanilgan suv shunchaki oqizib yuborilmaydi. Uning 95 foizdan ziyodi tozalaniib, ishlab chiqarishga qaytadan yuboriladi. Buning uchun qiymati 3 million dollarlik yopiq suv aylanish tizimi barpo etilgan. U yiliga 1,1 million kub metr suvni tejash imkonini beradi.

Ilmiy asosdagi yana bir zamonaviy yechim fabrika binosining tomi va devorlariga quyosh paneli o‘rnatilganidir. Shu tariqa bino devorlari shunchaki to‘siq emas, ekologik toza quvvat manbaiga ham aylangan. Bundan

tashqari, elektr energiyasidagi barqarorlikni saqlash uchun gaz generatori o‘rnatilgan.

Quyosh panellari ekologik toza quvvat olishni ta‘minlaydi. Suv tejamkorligi ona tabiatni asrashimizga xizmat qiladi. Ayni paytda ular issiq suv va bug‘ ta‘minotidagi xarajatni kamaytiradi. Bu esa mahsulot tannarxiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Tashrif chog‘ida davlatimiz rahbari resurslarni tejashga qaratilgan texnologiyalar boshqa to‘qimachilik korxonalari uchun namuna ekanini ta‘kidladi.

— Inson mehnat qilsa, albatta, natijasi ham boshqacha bo‘ladi. Mana shu yangi avlod tadbirkorlarimiz bilan hozir mutlaqo boshqa darajaga chiqqapmiz, ular nafaqat qo‘shimcha qiymat zanjiri yaratyapti, balki “yashil” texnologiyalar bilan ekologiyaga g‘amxo‘rligini ham namoyon etmoqda — dedi Prezidentimiz.

Ha, bugun yangi O‘zbekiston kashf etgan, imkon, sharoit yaratib bergan yangi davr tadbirkorlari safi kengayib bormoqda. Ana shu e‘tibor tufayli islohotlar amaliy natija beryapti. Ishlab chiqarish quvvati oshib, yangi ish o‘rinlari ochilyapti. Jumladan, joriy yil 13-mart kuni qabul qilingan qaror doirasida klaster tomonidan mato ishlab chiqarish va bo‘yash fabrikasi tashkil etildi. Shu tariqa klasterda paxtani ekishdan tayyor mahsulotga aylantirishgacha bo‘lgan barcha jarayon qamrab olindi.

Qiymati 54 million dollarlik loyiha doirasida eng zamonaviy texnologiyalar olib kelib o‘rnatildi. Natijada yiliga 20 ming tonna

matoni ishlab chiqarib, bo‘yash imkonini beradigan liniyalar ish boshladi. Fabrikada 840 kishining bandligi ta‘minlandi. Ularning katta qismini xotin-qizlar tashkil etadi. Shu ma‘noda, bu raqam 840 ta ish o‘mi emas, balki katta ijtimoiy ahamiyatga ega amaliy harakat ko‘rsatkichidir. Ya‘ni xotin-qizlar, umuman, aholining doimiy ish o‘miga ega bo‘lishi o‘ilaning iqtisodiy barqarorligini ta‘minlashga xizmat qiladi. Bu o‘z o‘mida turli ijtimoiy masalalarga yechimdir.

Kelgusi marralar yanada baland olingan. Jumladan, “Sulton Tex Group” klasterida 3570 ta ish o‘mi ochish reja qilingan. Buning uchun mazkur erkin iqtisodiy zonada 70 million dollarlik loyiha amalga oshiriladi. Bundan tashqari, viloyatning boshqa tumanlaridagi loyihalar asosida yana 1220 kishi ishl bo‘ladi.

Shu o‘rinda kichik mulohaza. Toshkentdan Qashqadaryo viloyatiga tungi soat 4:00 atrofida yetib keldik. Qarshi shahrining fayzli, yorug‘ ko‘chalari bo‘ylab yurar ekanmiz, 24/7 rejimda ishlaydigan gul do‘konlariga duch keldik. Bir qarashda bu oddiy holat, biroq mana shuning o‘ziyoq ijtimoiy hayotdagi juda muhim omilni ochib beradi. Iqtisodiy barqarorlik oilalardagi ahillikka sabab bo‘ladi. Oilasi tinch, cho‘ntagida puli bor kishi esa uyiga gul ko‘tarib borgisi keladi. Mana shu faktning o‘ziyoq bugun qashqadaryoliklar juda katta marralar sari intilib yashayotganiga yana bir dalildir.

Mamlakatimiz yetakchisi fabrikadagi ishlab chiqarish jarayoni va mahsulotlar ko‘rgazmasi bilan tanishdi. Yuz-ko‘zida

hayotdan mamnunlik aks etib turgan ishchilar bilan samimiy suhbatlashdi.

Qashqadaryo viloyati yaqin-yaqinagacha asosan agrar tarmoqqa bog‘lanib qolgan hududlardan edi. Agrar tarmoq deganda ko‘z oldimizga faqat g‘alla va paxta kelardi. Bugun vaziyat tubdan o‘zgardi. Agrar tarmoq ko‘lami mislsiz kengaydi. Bu xususda yana to‘xtalamiz. Viloyat iqtisodiyotida ishlab chiqarish muhim o‘rin egalladi. Ochig‘i, bir paytlar Qashqadaryoda traktor ishlab chiqariladi, voha dehqonlari yetishtirgan mahsulotlar shu yerning o‘zida qadoqlanib, okean ortiga yuboriladi desa, hech kim ishonmasdi. Bunday xayollar miyamizning bir chekkasidan o‘tmagani ham rost. Yangi O‘zbekistondagi islohotlar tufayli bu gaplar hayotiy haqiqatga aylandi.

Xususan, Qarshi shahridagi “FM World” korxonasida “Nasaf” brendi ostida besh xil rusumdagi traktorlar yig‘ilmoqda. Ular qatorida zamonaviy paxta terish mashinalari ham bor. Traktorlar GPS, avtopilot, o‘g‘itlashni boshqarish va masofadan nazorat qilish tizimlari bilan jihozlangan. Bunday texnik imkoniyatlar dala ishlarini bajarishdagi aniqlikni ta‘minlab, tejamkorlikka xizmat qiladi. Masalan, avtopilot tizimi traktorni kompyuterda boshqarish imkonini beradi. Ya‘ni traktorch dalaga kirgach, yo‘nalishni belgilaydi va rulni qo‘yib yuboradi. Traktor o‘zi to‘g‘ri chiziqli bo‘ylab yuradi. Haydovchi faqat jarayonni kuzatib o‘tiradi. Bu charchoqni kamaytiradi va ishni bir necha barobar tezlashtiradi.

Qayerga qancha o‘g‘it sepihini avtomatik belgilaydigan aqlli tizim esa dalaning tuprog‘i unumdor joyiga kamroq, aksincha joylarga ko‘proq o‘g‘it sepad. Bu ortiqcha xarajatni tejash va ekinning hamma qismi barobar rivojlanishini ta‘minlaydi.

Ushbu loyiha to‘liq xorijiy investitsiya hisobidan moliyalashtirilgan. Buning uchun Xitoyning 500 ta yirik xususiy korxonasi qatoriga kiritilgan “Jiangsu World Group” korporatsiyasi 20 million dollar ajratgan. Natijada 200 ta ish o‘rni ochildi. Loyiha uchun 12 ming kvadrat metr maydonda ishlab chiqarish binolari barpo etildi.

Davlatimiz rahbari ishlab chiqarish jarayoni va tayyor texnikalar bilan tanishib, muhim vazifalar yuzasidan ko‘rsatmalar berdi.

Korxonada hozir 138 turdagi detal va butlovchi qism ishlab chiqarilyapti. Shu asosda mahalliyashtirish darajasi 30 foizni tashkil etmoqda. Bundan tashqari, korxonada dala sharoitida texnikalarga xizmat ko‘rsatish, nosozliklarni oldindan aniqlash va ulardan xavfsiz foydalanish bo‘yicha muntazam o‘quv mashg‘ulotlari o‘tkazilmoqda.

— Shu paytgacha qishloq xo‘jaligi texnikalarini xorijdan olib keldik. Bu esa tannarxga ta‘sir qilardi. Qashqadaryoda fermerlarimizning ishini yengillashtiradigan zamonaviy texnikalarning o‘zimizda, o‘zimizning brendimiz ostida ishlab chiqarilishi bir paytlar orzu edi. Mahalliyashtirish — qishloq xo‘jaligidagi islohotlarimizning uzviy davomi. Bunday

ishlarni izchil davom ettiramiz, — dedi davlatimiz rahbari.

Tashrif davomida butlovchi qismlar ishlab chiqarishni kengaytirish va mahalliyashtirish darajasini bosqichma-bosqich oshirish muhimligi qayd etildi. Buning uchun mahalliy korxonalar bilan kooperatsiyani kuchaytirish zarurligi ko‘rsatib o‘tildi. Kelgusida korxonaning yillik eksport qiymati 50 million dollarga yetkaziladi.

Yuqorida eslaganimiz kabi agrar tarmoq tushunchasi paxta va g‘alla bilan cheklangan edi. Shu bois, xalqimiz kuz va qishning yarmigacha paxta dalasidan chiqmasdi. Mamlakatdagi iqtisodiy ko‘rsatkichlar paxta rejasi bilan o‘lchanib, ishlar shu asosda baholanardi. Biz hozir tarixni muhokama qilmoqchi emasmiz. Ammo bir haqiqatni aytish zarur: yangi O‘zbekistondagi islohotlar tufayli paxta maydoni qisqarib, hosildorlik oshib boryapti. Mamlakatimiz sanoatlashgan, yirik iqtisodiy quvvatga ega davlatga aylanib bormoqda.

Buni hamkorlik qilish istagida yurtimizga kelayotgan xorijlik sarmoyadorlar safi tobora kengayib borayotganida ham yaqqol ko‘rish mumkin. Birgina Qashqadaryoga so‘nggi besh yilda 20 trillion so‘m yo‘naltirilib, 7 milliard dollarlik chet el investitsiyasi jalb qilindi. Natijada xomashyoni chuqur qayta ishlaydigan minglab loyihalar ishga tushdi. Daromad aholi jon boshiga uch baravar oshdi.

Davomi 3-beta

O‘ZBEKISTON XALQIGA BAYRAM TABRIGI

Qadrlı yurtdoshlar!

Siz, azizlarni, butun xalqimizni, xorijdagi vatandoshlarimiz va o‘zbek tilining barcha do‘stlarini 21-oktabr — O‘zbek tili bayrami kuni bilan samimiy muborakbod etaman.

Dunyodagi eng qadimiy va boy tillardan biri bo‘lgan ona tilimiz olis ajdodlarimizdan bizga buyuk meros bo‘lib kelayotgan o‘z tilimizdir.

Biz “O‘z” degan ezgu g‘oyani tilga munosabatimizda ham ana shunday tushunamiz va joriy etamiz. Ayni shu g‘oya o‘zak tomlarimizdan oziqlanib kelgan ona tilimizga dunyo bilan erkin muloqot qilish, zamonaviy bilimlarni o‘zlashtirish, xalqimiz ma‘naviyatini yuksaltirishda yangi kuch-quvvat beradi, deb ishonamiz.

Albatta, inson anyan til orqali o‘zini anglaydi, oilasi va el-yurtiga mehr tuyg‘usini ifoda etadi. Xalqning xotirasi, bilim va tajribasi, orzu-umidlari ham tilda mujassam bo‘ladi. Davlat tilining qadri va ahamiyati haqida gapirganda, biz, avvalo, ana shu jihatlarini yetakchi o‘ringa qo‘yamiz.

Bizning buyuk ajdodlarimiz aynan ona tilimiz boyliklaridan ilhom olib, ilm

va adabiyot olamida durdona asarlar yaratganlar, inson qalbi va jamiyat hayoti haqida teran fikrlar yozib qoldirganlar. Ana shu an‘analarni davom ettirgan holda, o‘z tilimizning imkoniyatlarini yangi ilm, texnologiya va ijod namunalari bilan boyitish — bizning mas‘uliyatli vazifamizdir.

O‘zbekiston — turli millat va elat vakillari yagona oila bo‘lib, birgalikda yangi hayot va kelajak barpo etayotgan umumiy Vatanimizdir.

O‘z tilimiz davlat tili sifatida fuqarolarimizning muloqot tiliga aylanib, ularning jamiyat hayotida faol ishtirok etishlariga xizmat qilayotgani barchamizni albatta quvontiradi.

Ayni paytda har bir insonning ona tili va madaniy qadriyatlariga hurmat va e‘tibor — jamiyatdagi do‘stlik hamda hamjihatlikning muhim asosi ekanini ham biz yaxshi tushunamiz. Shu bois, yurtimizda qoraqalpoq tili va boshqa tillarning rivojini qo‘llab-quvvatlash, o‘zbek tilini o‘rganish uchun qulay sharoitlar yaratish borasidagi ishlar o‘zaro uyg‘un va bir-birini to‘ldiradigan holda olib borilmoqda.

Davlat tilini bilish, hech shubhasiz, insonga yangi bilim va imkoniyatlar eshigini ochadi, ularda umumiyl hayotimiz, istiqbolimiz uchun daxldorlik hissini kuchaytiradi. Bu borada o‘zbek tilini endigina o‘rgana boshlagan insonga samimiy munosabatda bo‘lish, uning intilishini qo‘llab-quvvatlash, ayniqsa, muhimdir.

Biz yoshlarimizning o‘zbek tilida teran fikrlashi, chet tillarini puxta egallashi va jahondagi ijobiy o‘zgarishlarga hamnafas bo‘lishi uchun yanada qulay sharoitlar yaratishimiz zarur. Bu borada tarjima san‘ati ham alohida o‘rin tutadi. Biz tarjima orqali insoniyatning tafakkur xazinasidan eng yaxshi asarlarni o‘z tilimizga olib kiramiz, davlat tilidagi g‘oya va asarlarni esa boshqa xalqlarga yetkazamiz.

Ayniqsa, Oksford universitetidagi “O‘zbekshunoslik dasturi” kabi hamkorlik yo‘nalishlari tarjima asosidagi ana shunday muloqotning namunasi bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

Davomi 2-beta

“BOLALAR FAROVONLIGIGA INVESTITSIYA: KELAJAK AVLODLARNING BARQAROR VA ADOLATLI TARAQQIYOTI SARI YO‘L” BUTUNJAHON SAMMITI ISHTIROKCHILARIGA

Hurmatli sammit ishtirokchilari!

Qadrlı mehmonlar, xonimlar va janoblar! Sizlarni boqiy shahar — Samarqandda “Bolalar farovonligiga investitsiya: kelajak avlodlarning barqaror va adolatli taraqqiyoti sari yo‘l” butunjahon sammitining ochilishi bilan chin qalbidan muborakbod etaman.

Ushbu anjumanni tashkil etishda hamkorlik qilayotgan Birlashgan Millatlar Tashkiloti va uing Bolalar jamg‘armasi — UNICEF, Jahon banki, Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti, Xalqaro ijtimoiy ta‘minot uyushmasi hamda barcha hamkorlarimizga minnatdorlik bildiraman.

Bolalar farovonligi haqida gapirganda, avvalo, ularning bugungi hayotini nazarda tutamiz. Har bir bola hozirning o‘zida mehr,

xavfsizlik, sifatli ta‘lim va zarur tibbiy yordamga haqli. Uning qadri kelajakda qanday kasb egasi bo‘lishi yoki qancha daromad keltirishi bilan o‘lchanmaydi.

Bolaning sog‘lom o‘sishi va qobiliyatini ro‘yobga chiqarishi uchun yaratilgan sharoit mamlakatning uzoq muddatli taraqqiyotiga ham mustahkam asos bo‘ladi. Shu bois, bolalikka yo‘natiriladigan mablag‘lar davlat siyosatida izchil va barqaror o‘rin egallashi zarur.

O‘zbekistonda ona va bola salomatligini muhofaza qilish, maktabgacha ta‘lim imkoniyatlarini kengaytirish, ijtimoiy xizmatlarni oilalarga yaqinlashtirish bo‘yicha islohotlarni davom ettirmoqdamiz. Nogironligi bo‘lgan bolalarning ta‘limda ishtirok etishi, bolalarni zo‘ravonlik va

ekspluatatsiyadan himoya qilishga alohida e‘tibor qaratmoqdamiz.

Keng qamrovli islohotlarimiz natijasida tug‘uruq jarayonida onalar o‘limi, bolalarning o‘shidan ortda qolishi ikki barobar qisqardi, maktabgacha ta‘lim qamrovi 27,7 foizdan 78 foizga oshirildi, olti yoshli bolalarning qariyb 100 foizi maktabga tayyorlovga jalb etildi, oliy ta‘lim bilan qamrov 5 barobar — 9 foizdan 45 foizga oshdi.

Biz mamlakatimizda yaratilgan oila va bola ehtiyojini barvaqt aniqlab, yordam beradigan ijtimoiy himoya tizimi orqali so‘nggi besh yilda bolalar kambag‘alligi qariyb 4 baravarga qisqardi.

Davomi 2-beta

O‘ZBEKISTON XALQIGA BAYRAM TABRIGI

► Boshlanishi 1-betda

Chet ellardagi o‘zbek tili o‘qituvchilari, tadqiqotchi va talabalarning qiziqishini rag‘batlantirish, ularni sifatli adabiyotlar, ta‘lim resurslari bilan ta‘minlashga ham alohida e‘tibor qaratishimiz lozim.

Muhtaram vatandoshlar!

Tilning hayotimizdagi o‘rni, avvalo, undan qanchalik samarali foydalanish darajasi bilan bog‘liq. Bola o‘z fikrini ravon bayon eta olsa, talaba murakkab mavzuni tushungan holda o‘rgansa, fuqaro rasmiy hujjat mazmunini osongina anglasa — til taraqqiyotining natijasi aynan shunda ko‘rinadi.

Shuning uchun ta‘lim sohasida asosiy e‘tiborni o‘quvchining o‘qish, tushunish, gapirish va savodli yozish ko‘nikmalariga qaratishimiz kerak. O‘zbek tilini ona tili sifatida o‘rganayotgan bola bilan uni davlat tili sifatida egallayotgan o‘quvchining ehtiyojlari o‘rtasida albatta farq bor. Darslik va o‘qitish usullarini yangilashda bu albatta hisobga olinishi lozim.

Hayot tajribasi shuni ko‘rsatmoqdaki, muallimlarning malakasi, bolalar adabiyoti, kutubxonalar va zamonaviy ta‘lim vositalari tilga bo‘lgan mehri mustahkamlaydi. Oiladagi samimiy suhbat, birgalikda kitob o‘qish va bolaning savollariga e‘tibor ham shu jarayonning muhim qismi. Shu ma’noda, mamlakatimizda kitobxonlikni umummilliy harakatga aylantirib, bu jarayonga katta e‘tibor berayotganimiz zaminida ham tilimiz rivoji haqidagi e‘tibor mavjud desak, to‘g‘ri bo‘ladi.

Davlat idoralari bu borada namuna bo‘lishi shart. Qonun, qaror, yo‘riqnom va murojaatlarga javoblar ravon, aniq va tushunarli tilda yozilishi kerak. Fuqaro o‘zining haq-huquqi yoki majburiyatini anglash uchun ortiqcha qiyinchilikka duch kelmasligi lozim. Davlat tiliga hurmat davlat xizmatining sifatida ham ko‘rinishi kerak.

Oldimizdagi muhim vazifalardan yana biri — o‘zbek tilida zamonaviy ilmiy manbalardan foydalanish va yangi tadqiqot natijalarini bayon etish imkoniyatlarini kengaytirishdan iborat. Tibbiyot, muhandislik, iqtisodiyot va boshqa sohalarida ishonchli adabiyotlar, sifatli tarjima matnlari hamda elektron resurslarga ehtiyoj katta.

Bu borada hurmatli olimlarimiz, tilshunos, tarjimon va mutaxassislarning hamkorligi zarur. Atamalarni tanlashda ma’no aniqligi, ularning tushunarli va xalqaro ilmiy muloqot bilan bog‘liq bo‘lishiga e‘tibor qaratishimiz

Ona tilimizni sevib, ardoqlab, uning shuhratini oshirishga, dunyo bilan muloqotini kengaytirishga har birimiz munosib hissa qo‘shaylik!

► Boshlanishi 1-betda

Shu bilan birga, keyingi ikki yildagi islohotlar orqali inklyuziv maktablar soni 5 barobar ortib, nogironligi bo‘lgan bolalarning 85 foizdan ortig‘i ta‘lim xizmatlariga jalb etildi.

Bu ishlarning haqiqiy natijasi har bir oila hayotida sezilishi kerak. Chekka hududdagi bolaga shifokor o‘z vaqtida yetib boryaptimi? Maktabda unga o‘rganish uchun zarur sharoit bormi? Zo‘ravonlikka duch kelganida u ishonch bilan yordam so‘ray oladimi? Biz o‘z faoliyatimizni ana shu savollarga beriladigan amaliy javoblar bilan baholashimiz lozim.

Biz uchun oilani ko‘llab-quvvatlash — bolaning xavfsizligi va eng ustun manfaatlarini ta‘minlash demakdir. Bu ota-onaga vaqtida ko‘mak berishni, bolaning oiladan ajralib qolishining oldini olishni, zarur hollarda esa unga xavfsiz va barqaror oilaviy parvarish topishni talab qiladi.

Shu bois, har bir bola mehr va g‘amxo‘rlikka asoslangan oila muhitida voyaga yetishi biz uchun ustuvor ahamiyatga ega. Bugungi kunda yetim va ota-ona qaramog‘idan mahrum bolalarning 100 foizi oila bag‘rida tarbiyalanmoqda.

O‘zimizda “Bir bolaga yetti mahalla ota-ona”, degan hikmat bor. Unda bolaga befarq bo‘lmaslik, oilani yolg‘iz qoldirmaslik ma’nosi mujassam. Bugun bu an’ana davlatning aniq kafolatlari, malakali mutaxassislar xizmati va har bir bolaning shaxsiy daxlsizligiga hurmat bilan mustahkamlanishi kerak.

Milliy tajribamizdagi mehr va hamjihatlikni dunyoning ilg‘or bilimlari bilan boyitishga intilamiz. “O‘z” g‘oyamizni biz shu ma’noda tushunamiz: o‘z qadriini anglash, o‘zganing qadriini hurmat qilish va kelajak uchun mas’uliyat olish.

Bola o‘z tili va madaniy ildizlaridan kuch olib, boshqa xalqlarga hurmat bilan qarab ulg‘ayishi kerak. Uning savol berish, mustaqil fikrlash, ijod qilish va dunyo bilimini egallash imkoniyatini kengaytirish bu — g‘oyaning hayotdagi ifodasidir. O‘zbekistondagi har bir bola millati, tili, e’tiqodi,

salomatligi yoki oilasining daromadidan qat’i nazar, shunday imkoniyatga ega bo‘lishi lozim.

Hurmatli anjuman ishtirokchilari!

Qur’olli mojarolar, majburiy ko‘chish, iqlim o‘zgarishi va iqtisodiy qiyinchiliklar bolalar hayotiga og‘ir ta’sir ko‘rsatmoqda. Har bir davlat o‘z mas’uliyatini bajarishi, xalqaro hamkorlik esa milliy imkoniyatlarni to‘ldirishi zarur.

Samarqanddagi muloqotimizni quyidagi amaliy yo‘nalishlarga qaratishni taklif etaman.

Avvalo, bola hayotining ilk davridan uzluksiz ko‘makni kuchaytirishimiz kerak. Ona salomatligi, to‘g‘ri ovqatlanish, erta rivojlanish va maktabgacha ta’limni o‘zaro bog‘lash muhim. Ehtiyoj qancha erta aniqlansa, oilaga yordam shuncha o‘z vaqtida yetib boradi.

Bolalarning og‘ir kasalliklarini erta aniqlash va davolashda hamkorlikni kengaytirishni taklif qilamiz. Xususan, bolalar onkologiyasi bo‘yicha mutaxassislar tajriba almashishi, tashxis imkoniyatlari va sifatli dorilardan foydalanishni yaxshilash zarur. Bolaning yashash joyi uning yordam olish imkoniyatini cheklab qo‘ymasligi kerak.

Shu maqsadda Birinchi xonimlarning bolalar onkologiyasi bo‘yicha xalqaro hamkorlik tashabbusini qo‘llab-quvvatlaymiz. Uning jamoatchilik va xayriya salohiyati tibbiy ekspertlar tavsiyalari, ehtiyojga asoslangan yordam hamda mablag‘larning ochiq sarfi bilan bog‘lanishi maqsadga muvofiq. Bu hamkorlik milliy sog‘liqni saqlash tizimlari imkoniyatini mustahkamlashga xizmat qilishi lozim.

Yana bir ustuvor vazifa — bolalar uchun xavfsiz ta’lim va raqamli muhit yaratish. Kiberbulling, ekspluatatsiya va shaxsiy ma’lumotlardan suiiste‘mol qilishga qarshi hamkorlikni kuchaytirishimiz zarur.

Ayni paytda bolalarning bilim olishi, ijod qilishi va xavfsiz muloqot imkoniyatlarini kengaytirishimiz kerak. Buning uchun bolalarga ham, ota-onalar va pedagoglarga ham raqamli savodxonlik bo‘yicha amaliy ko‘mak lozim.

Bolalar ishtirokini qarorlarimizning ajralmas qismiga aylantirishni ham taklif etamiz. Ular uchun yaratilayotgan xizmatlar haqida o‘zlarining fikrini eshitishimiz kerak. Bunday ishtirok bolaning yoshiga mos, ixtiyoriy va xavfsiz tashkil etilishi lozim.

Ushbu yo‘nalishlarda hamkorlikni davom ettirish uchun Samarqand platformasini amaliy muloqot mexanizmi sifatida shakllantirishdan manfaatdormiz. U mavjud tashkilotlar bilan hamkorlikda samarali tajribalarni almashish, ixtiyoriy qo‘shma loyihalarni tayyorlash va natijalarni muhokama qilishga xizmat qilishi mumkin.

Sammitning yakuniy deklaratsiyasi umumiy intilishlarimizni ifodalaydi, deb umid qilaman. Uni amaliy ishlarga aylantirish uchun manfaatdor hamkorlar bilan mas’ullar, resurslar va muddatlar belgilangan rejalarini ishlab chiqish muhim. Kelishilgan ko‘rsatkichlar asosida natijalarni ochiq muhokama qilish o‘zaro ishonchni mustahkamlaydi.

Bunda e’tiborimiz, ayniqsa, yordamdan chetda qolayotgan bolalarga qaratilishi zarur. Farovonlik yo‘lidagi taraqqiyot har bir bolaning hayotida sezilganida umumiy yutug‘imizga aylanadi.

Qadrli do‘stlar!

Bola qaysi mamlakatda va qanday oilada tug‘ilishini tanlamaydi. Ammo uning xavfsiz o‘sishi, o‘z qobiliyatini kashf etishi va kelajagini qurishi uchun qanday sharoit yaratish bizning qarorlarimizga bog‘liq.

Samarqandda boshlangan hamkorligimiz bolalarning bugungi hayotini yaxshilaydigan aniq ishlar bilan davom etishini tilayman.

Barchangizga sihat-salomatlik, mas’uliyatli faoliyatingizda muvaffaqiyat, sammit ishiga samarali natijalar tilayman.

Shavkat MIRZIYOYEV,
O‘zbekiston Respublikasi
Prezidenti

Dunyoda shunday bebaho boyliklar borki, ularsiz biror-bir millatning mavjudligini, uning o‘tmishi va kelajagini tasavvur etib bo‘lmaydi. Bu boylik ona tilidir. Til shunchaki muomala va muloqot vositasi emas. U millatning ruhi, tarixi, madaniyati, qadriyatlari va dunyoqarashini o‘zida mujassam etgan ko‘zgudir.

Poytaxtimizdagi “O‘zbekiston” xalqaro anjumanlar saroyida 21-oktabr — O‘zbek tili bayrami kuni munosabati bilan tantanali tadbir bo‘lib o‘tdi. Unda turli vazirlik va idoralar, ijodiy tashkilotlarning vakillari, yozuvchi va shoirlar, olimlar, ma’naviyat targ‘ibotchilari, talaba yoshlar ishtirok etdi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 21-oktabr — O‘zbek tili bayrami kuni munosabati bilan O‘zbekiston xalqiga bayram tabrigini O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti maslahatchisi Xayriddin Sultonov o‘qib eshittirdi.

Tantanali kecha O‘zbekiston Respublikasi Davlat Madhiyasi bilan boshlandi.

Mazkur tadbirda O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Mustaqillikning o‘ttiz besh yilligiga bag‘ishlangan bayram tadbirida so‘zlagan nutqidan videolavha namoyish etildi. Chindan ham Mustaqillik, eng avvalo, bizga shonu sharafigimizni, muqaddas dinimizni, ona tilimizni, unutilayotgan milliy qadriyatlarimizni qaytarib berdi.

Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Davlat tilini rivojlantirish departamenti boshlig‘i Nodir Jonuzoq joriy yilning 21-oktabr kuni Prezidentimiz tomonidan lotin yozuviga asoslangan o‘zbek alifbosiini takomillashtirishga oid qonunning imzolangani ona tilimizga bo‘lgan yuksak e‘tibor namunasini ekanini, ushbu tashabbus natijasida yillar davomida bahslarga sabab bo‘layotgan masalaga yechim topilganini ta’kidladi.

Tadbirda Mahmud Koshg‘ariy, Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur, Muhammad Rizo Ogahiy, Ishoqxon Ibrat, Abdulla Qodiriy, Oybek,

Erkin Vohidov, Abdulla Oripov siymolari sun‘iy intellekt yordamida aks ettirilgan lavha ona tilimiz ravnaqi yo‘lida bobolarimizning zahmatli intilishlarini namoyon etgani bilan ahamiyatli bo‘ldi.

Bugungi kunda O‘zbekistonda davlat tilini rivojlantirish, uning nufuzini oshirish va xalqaro maydondagi o‘rmini mustahkamlash bo‘yicha katta islohotlar amalga oshirilmoqda.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tomonidan BMT oliy minbaridan o‘zbek tilida nutiq so‘zlanishi tilimizning xalqaro darajada tan olinishiga tarixiy voqea bo‘ldi. O‘zbekistonning TDTga to‘la huquqli a’zo sifatida kirishi turkiy tillar oilasiga mansub bo‘lgan o‘zbek tilining xalqaro miqyosda o‘rganilishi va nufuzi oshishiga kuchli turtki berdi. Xalqaro Alisher Navoiy olimpiadalari va ilmiy anjumanlar orqali xorijda o‘zbek tiliga bo‘lgan qiziqish mutazam rag‘batlantirilmoqda. Tadbirda O‘zbekistonda faoliyat yuritayotgan xorijiy mamlakatlarning favqulodda va muxtor elchilari videotabrighi ham taqdim etildi.

O‘zbek tili bayramiga bag‘ishlangan musiqiy oqshomda mamlakatimizda istiqomat qilayotgan xorijiy fuqarolarning o‘zbek tiliga munosabatlari aks ettirilgan chiqishlar, rang-barang kuy-qo‘shiq va kompozitsiyalar namoyish etildi.

Tantanali tadbirda O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senati Raisi Tanzila Norboyeva, O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi Spikeri Nuriddinjon Ismoilov ishtirok etdi.

Nazokat USMONOVA,
O‘ZA muxbiri

SAMARQAND MULOQOTI: ERTAMIZ EGALARI SOG‘LOM VA XAVFSIZ MUHITDA ULG‘AYADI

Samarqand shahrida 21-oktyabr kuni “Bolalar farovonligiga investitsiya: kelajak avlodlarning barqaror va adolatli taraqqiyoti sari yo‘l” butunjahon sammiti hamda bolalar onkologiyasi bo‘yicha II xalqaro kongrecc o‘z ishini boshladi.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev jahon sammiti ish-tirokchilariga tabrik yo‘lladi

Tabrikni O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiya-sining Kommunikatsiyalar departamenti boshlig‘i — Prezident matbuot kotibi Sherzod Asadov o‘qib eshittirdi.

Tabrikda qayd etilganidek, bolalar farovonligi haqida gapirganda, avvalo, ularning bugungi hayotini nazarda tutamiz. Har bir bola boshining o‘zida mehr, xavfsizlik, sifatli ta’lim va zarur tibbiy yordamga haqli. Uning qadri kelajakda qanday kasb egasi bo‘lishi yoki qancha daromad keltirishi bilan o‘lchanmaydi. Bolaning sog‘lom o‘sishi va qobiliyatini ro‘yobga chiqarishi uchun yaratilgan sharoit mamlakatning uzoq muddatli taraqqiyotiga ham mustahkam asos bo‘ladi. Shu bois, ballolikka yo‘naltiriladigan mablag‘lar davlat siyosatida izchil va barqaror o‘rin egallashi zarur.

Ijtimoiy himoya milliy agentligi, BMT va uning Bolalar jamg‘armasi — UNICEF, Jahon banki, Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti, Xalqaro ijtimoiy ta’minot uyushmasi va boshqa qator hamkor tashkilotlar bilan hamjihatlikda o‘tkazilayotgan mazkur sammitda 100 dan ortiq davlatdan vakillar, xalqaro ekspertlar, bolalar huquqlari va manfaatlarini himoya qiluvchi mutaxassislar ishtirok etmoqda.

Nufuzli tadbirda Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasining 81-sessiyasi raisi Xalilur Rahmon so‘zga chiqib, butunjahon sammitini o‘tkazish tashabbusini bildirgani va anjumanni yuqori saviyada tashkil etgani uchun O‘zbekiston rahbariyatiga minnatdorlik bildirdi.

BMT Bosh kotibi Antoniu Guterrishning sammit qatnashchilariga murojaatini BMTning O‘zbekistondagi

doimiy koordinatori Sabine Maxl xonim o‘qib berdi.

Sammitda mamlakati-mizning Birinchi xonimi, “Zamin” xalqaro jamoat fondi Vasiyluk kengashi raisi Ziroat Mirziyoyeva, Ijtimoiy himoya milliy agentligi direktorining birinchi o‘rinbosari Shahnoza Mirziyoyeva so‘zga chiqib, bolalarning sog‘lom va xavfsiz muhitda ulg‘ayishi, sifatli ta’lim hamda tibbiy xizmatlardan foydalanishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratish masalalariga e‘tibor qaratdi.

“Farzandi uchun har qanday qiyinchilikka bardosh berayotgan ota-onalarga chuqur hurmatimni bildiraman. Ularining mehri, sabri va umidi biz uchun katta kuchdir. Keling, bolalarning baxtli kelajagi uchun birlashaylik! Ko‘z yoshlar o‘rniga tabassum, qo‘rquv o‘rniga umid, daro‘miga mehr va shifo bo‘lgan dunyoni birgalikda quraylik!” dedi Ziroat Mirziyoyeva.

O‘zbekiston tashabbusi bilan tashkil etilgan sammitning asosiy mavzusi bola hayotidagi o‘zgarishlarni alohida nafaqa yoki xizmat natijasi sifatida emas, balki sog‘liqni saqlash, ta’lim, ijtimoiy himoya va oilaviy muhimligi birgalikdagi ta’siri orqali baholashdir.

Shu o‘rinda ta’kidlash joizki, keng qamrovli islohotlar natijasida O‘zbekistonda tug‘urug‘ jarayonida onalar o‘limi va bolalarning o‘lishidan ortda qolishi ikki barobar qisqardi, maktabgacha ta’lim qamrovi 27,7 foizdan 78 foizga oshirildi, olti yoshli bolalarning qariyb 100 foizi maktabga tayyorlovga jalb etildi hamda oliy ta’lim bilan qamrov 9 foizdan 45 foizga, ya’ni 5 barobar oshdi.

O‘zbekistonda ijtimoiy xizmatlar turi 26 tadan 140 taga yetgan, bolalar kambag‘alligi 21,5 foizdan 5,4

Xalqaro anjuman

foizga kamaygan. Mazkur ko‘rsatkichlar sammitga taqdim etilayotgan milliy islohotlar natijalari sifatida e’tirof qozondi.

Mamlakatimizdagi 208 ta “Inson” ijtimoiy xizmatlar markazi va qariyb to‘qqiz ming ijtimoiy xodim oilalar ehtiyojini baholash, individual yordam rejasini shakllantirish va zarur xizmatlarga yo‘naltirish jarayonida ishtirok etmoqda. Ijtimoiy reyestrda qayd etilgan oilalar va bolalarga oid ma’lumotlar yordamni manzilli tashkil etishda qo‘l kelaypti. Bunday yondashuv davlat xizmatini fuqaro murojaatini kutishdan xavfni erta aniqlash va oilaga yaqin joyda ko‘mak ko‘rsatishga yo‘naltirmoqda.

O‘zbekistonda kasallikka shubha paydo bo‘lganidan davolash boshlanguniga qadar muddat 130-160 kundan 10-18 kunga qisqargani, onkologik kasalliklarda bir yillik yashovchanlik 37 foizdan 44,5 foizga oshgani qayd etilgan. O‘smaga qarshi preparatlar nomenklaturasi 89 tadan 194 taga, dori ta’minoti darajasi 33 foizdan 88 foizga yetgan. Bu raqamlar bir yillik yashovchanlikka tegishli bo‘lib, besh yillik omon qolish ko‘rsatkichi sifatida talqin qilinmaydi.

Jahon sammitining ahamiyati, bolalar farovonligini ta’minlashga qaratilgan tashabbuslar hamda tadbirning yuqori saviyada tashkil etilgani xorijiy OAV vakillari va xalqaro ekspertlar e‘tiborini tortmoqda. Ishtirokchilar fikricha, bugun bolalar huquqlarini himoya qilish, ularning xavfsizligi, sog‘lig‘i va munosib kelajagini ta’minlash xalqaro hamkorlikni yanada kuchaytirishni taqozo etadi.

— Bugungi kunda bolalarning xavfsiz, sog‘lom va baxtli hayot kechirishi uchun mas’uliyat tobora ortib bormoqda, — dedi BMT vakili Nargiz Shekinskaya. — Ayniqsa, dunyoda turli ijtimoiy muammolar, tengsizlik va bolalar huquqlarini ta’minlash bilan bog‘liq masalalar dolzarblashib borayotgan bir paytda bunday xalqaro sammitlarning ahamiyati yanada ortadi. Tadbirning tashkiliy jihatlari juda yuqori saviyada ekanini alohida ta’kidlashni istardim. Biz sammitni tashkil etishdagi sa’y-harakatlari va ko‘rsatilgan mehmondo‘stlik uchun O‘zbekistondan juda minnatdormiz.

Sammit doirasida “Dunyo bola nigohida” konsepsiyasi asosida maxsus ko‘rgazma tashkil etildi. Ekspozitsiya bo‘lajak onaga g‘amxo‘rlik, xavfsiz tug‘urug‘, ilk rivojlanish, oilada yashash, ta’lim olish va mustaqil hayotga tayyorgarlik bosqichlarini yagona hikoyaga birlashtiradi.

Sammitda ko‘tariladigan masalalarning umumiy mezoini — bolaning hayot sifatidagi aniq o‘zgarish. Mazkur yondashuv xalqaro ishtirokchilar uchun erta rivojlanish, so‘ravonlikdan himoya, inklyuziv ta’lim, bolalar onkologiyasi va oilalarni qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha tajriba almashish hamda kelgusi hamkorlik imkoniyatlarini muhokama qilishga asos yaratadi.

Xalqaro sammit 22-oktabr kuni ham o‘z ishini davom ettiradi.

Rashid XO‘JAMOV,
“Yangi O‘zbekiston” muxbiri

Mamlakatimizda tadbirkorlik uchun keng imkoniyatlar yaratilib, biznes muhitini yaxshilash va uning oldidagi tizimli to‘siqlarni bartaraf etishga qaratilgan ishlar izchil davom etmoqda. Davlatimiz rahbari boshchiligid a o‘tkazib kelinayotgan ochiq muloqotlar shu siyosatning amaliy mahsulidir.

Tadbirkorlik

Bugun dunyo iqtisodiyotidagi o‘zgarishlar bir mamlakat yoki bir mintaqa doirasida qolib ketmayapti. Geosiyosiy ziddiyatlar, savdo cheklavlari, energiya bozoridagi o‘zgarishlar, logistika yo‘nalishlarining qayta shakllanishi va ta‘minot zanjirlaridagi uzilishlar bir-biri bilan chambarchas bog‘liq. Bir hududda yuz bergan mojaro yoki tabiiy ofat minglab kilometr uzoqlikdagi bozorlarda narxlar, yetkazib berish muddati va ishlab chiqarish rejalariga ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Globallashuv mamlakatlar va bozorlarni yaqinlashtirgani sayin iqtisodiy o‘zgarishlarning ta‘sir doirasi ham kengayib bormoqda.

yuz.uznews

yuz.uz_news

yuz.uz_news

xalos qiladi. Ovqat eksportida uchta alohida ruxsatnoma o‘rniga “Yagona salomatlik sertifikatı” joriy etilishi davlat xizmatlarini tadbirkorning ish jarayoniga moslashtiradi.

Yangi litsenziya va ruxsatnomalarni oldi oy davomida uchta hududda sinab ko‘rish talabi esa boshqaruvdagi muhim o‘zgarishni ko‘rsatadi. Qaror qabul qilishdan oldin uning hayotdagi ta‘sirini ko‘rishga urg‘u berilmoqda. Chunki kabinetda tuzilgan qoida bilan sexda ishlaydigan qoidaning farqi bor. Hujjatda qulay ko‘ringan talab ishlab chiqarish jarayonini murakkablashtirsa, uning iqtisodiy samarasi shubha ostida qoladi. Shu ma‘noda, islohotning eng to‘g‘ri mezoni tadbirkorning ishi qanchalik yengillashganidir.

Yuqori qo‘shilgan qiymat sari

Yangi bosqichning yana bir muhim yo‘nalishi texnologiya va yuqori qo‘shilgan qiymat yaratishga borib taqaladi. “Kelajak tadbirkori” dasturida elektronika, robototexnika, mashinasozlik, farmatsevtika, zamonaviy kimyo, energiya va suv tejovchi texnologiyalarga e‘tibor qaratilishi bejiz emas. Jahon bozorida raqobat arzon mehnat yoki xomashyo bilan cheklanib qolmayapti. Kim ko‘proq bilim, texnologiya va innovatsiya yaratsa, qiymat zanjirining yuqoriroq pog‘onasiga ko‘tariladi. Shu nuqtai nazardan, xomashyoni eksport qilishdan ko‘ra, uni tayyor mahsulotga aylantirish mamlakat uchun ancha katta iqtisodiy imkoniyat ochadi.

Investorning tanlovi ham shu mantiqqa quriladi. U mamlakatga kirishda bozor hajmi bilan birga qoidaning aniqligi, mulk himoyasi, sud tizimi va raqobat muhitiga qaraydi. Kapital uchun ishonch iqtisodiy qaromning eng muhim shartlaridan biriga aylanmoqda. Demak, tadbirkor uchun mamlakat ichida yaratilayotgan muhit faqat ichki biznes masalasi bo‘lib qolmay, O‘zbekistonning jahon iqtisodiyotidagi raqobat mavqeiga ham ta‘sir ko‘rsatadi.

Xorazm misoli bu jarayonning amaliy natijalarini ko‘rsatadi. Xivadagi muloqotda viloyatga so‘nggi yillarda 4 milliard dollar xorijiy investitsiya kiritilgani, 10 mingta yangi quvvat ishga tushirilgani, iqtisodiyotning 72 foizini kichik biznes yaratayotgani va eksportida uning ulushi 81 foizga yetgani qayd etildi.

Tadbirkorlikning jamiyatga ta‘sirini ham shu yerda namoyon bo‘ladi. Bir korxona ishga tushganda uning ta‘sirini korxona devorlari bilan cheklanmaydi. Ishchi maosh oladi, oila ro‘zg‘ori yaxshilanadi, mahallada talab ortadi, yangi xizmatlar va buyurtmalar paydo bo‘ladi. Bir kichik ustaxona katta ishlab chiqarishga, bir oilaviy xo‘jalik eksport loyihasiga aylanishi mumkin. Iqtisodiy o‘shish ko‘pincha ana shu kichik harakatlarning katta zanjiri orqali yuzaga keladi.

Shu nuqtai nazardan, davlatning vazifasi ham aniq ko‘rinadi. Tadbirkorning ishlashi uchun ishonchli maydon yaratish muhim. Dunyo iqtisodiyotida tashqi xavflar kuchayib, bozorlar tez o‘zgarayotgan bir paytda barcha xatarlarni to‘xtatib qo‘yishning iloji yo‘q. Lekin mamlakat ichida mustahkam tayanch yaratish mumkin. Aniq qilib, himoyalangan huquq, qadrlangan vaqt va adolati raqobat ana shu tayanchning ustunlaridir. Ular qanchalik mustahkam bo‘lsa, tashqi iqtisodiy zarbalarga bardosh ham shunchalik ortadi.

HIMOYALANGAN HUQUQ, QADRLANGAN VAQT VA ERKIN RAQOBAT

Yunusjon ISOMIDDINOV, falsafa fanlari doktori, professor,

Aziz MIXLIYEV, mustaqil tadqiqotchi

Bunday vaziyatda iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash faqat tashqi xatarlarni hisobga olish bilan cheklanmaydi. Mamlakatlar ishlab chiqarishni qo‘llab-quvvatlash, tadbirkorlik faoliyati uchun qulay sharoit yaratish va yangi bozorlarga chiqish imkoniyatlarini oshirishga intilmoqda. Tashqi muhit qanchalik o‘zgaruvchan bo‘lmasin, uning ta‘sirini yumshatish ko‘p jihatdan ichki iqtisodiy salohiyat va biznes muhitining barqarorligiga bog‘liq. Shu bois, ishlab chiqarishni rag‘batlantirish, eksportchilarni qo‘llab-quvvatlash va tadbirkorlar uchun barqaror shart-sharoit yaratish bugungi iqtisodiy siyosatning muhim vazifalaridan.

Mamlakatimizda tadbirkorlik uchun keng imkoniyatlar yaratilib, biznes muhitini yaxshilash va uning oldidagi tizimli to‘siqlarni bartaraf etishga qaratilgan ishlar izchil davom etmoqda. Davlatimiz rahbari boshchiligid a o‘tkazib kelinayotgan ochiq muloqotlar shu siyosatning amaliy mahsulidir. O‘tgan besh yilda tadbirkorlar ko‘targan minglab masalalar yuzasidan 84 ta qonun, 861 ta farmon va qaror qabul qilindi. Xivadagi muloqotda esa yangi vazifalar belgilab berildi: endi biznesni boshlashga sharoit yaratish bilan bir qatorda uni kengaytirish, kapitalni ko‘paytirish, yangi bozorlarga chiqish va zamonaviy texnologiyalarni joriy etishga yo‘l ochish muhim. So‘nggi yillarda biznesga ajratilgan kredit portfelining qariyb uch karra oshib, 450 trillion so‘mga yetgani, tadbirkorlar 650 trillion so‘mlik soliq va bojxona imtiyozlaridan foydalangani, asosiy kapitalga investitsiyalar uch karra ko‘paygani shu maqsadning amaliy ko‘rinishidir.

Xotirjamlik bo‘lmagan joyda rivojlanish bo‘lmaydi

Har qanday investitsiyaning birinchi sharti — mablag‘dan oldin ishonch. Zavod qurish uchun qurilish materiallari, yangi sex

ochish uchun kredit kerak. Lekin bularning barchasidan oldin tadbirkorda ertangi kunga ishonch bo‘lishi lozim. U yangi ishchilarni ishga qabul qilar ekan, korxonasining ertaga ham barqaror ishlashini tasavvur qila olishi darkor. Shu ma‘noda, ochiq muloqotda aytilgan “xotirjamlik bo‘lmagan joyda erkinlik ham, rivojlanish va yangilikka

Faoliyati tahlil qilingan 5000 tadbirkorlik subyektingning yarmidan ko‘pida bir yil ichida ikki-uch marta, 21 foizida esa to‘rt marta dan soliq tekshiruvi o‘tkazilgani muammoning ko‘lamini ko‘rsatadi. Bunga yong‘in xavfsizligi, qurilish, sanitariya, karantin va energiya nazorati bilan bog‘liq takroriy tekshiruvlar ham qo‘shilishi mumkin. Bunday

barqaror ishlashi, qonunga rioya etishi va tadbirkorning erkin faoliyat yuritishi uchun sharoit yaratishdir.

“Soya”dan chiqayotgan ishbilarmonlik

Soliq siyosatidagi o‘zgarishlarga ham shu nuqtai nazardan qarash mumkin. So‘nggi o‘n yilda yashirin iqtisodiyot ulushi 50 foizdan 26 foizga tushdi. Bu — katta siljish. Ammo iqtisodiyotning “soya”da qolgan qismini qisqartirish uchun tadbirkorning oldida qonuniy ishlash yo‘li ravshan bo‘lishi kerak. Talablar tushunarli, hisob-kitoblar sodda, rasmiy faoliyatning manfaati aniq bo‘lgan muhitda tadbirkor ham o‘zini yashirishga sabab izlamaydi. Qonuniy ishlashning o‘zi qulay yo‘lga aylangan sari “soya”ning hududi torayadi.

Jarima masalasi ham shu manzaraning bir qismi. Bugun 51 ta idora moliyaviy jarima ko‘llash vakolatiga ega. Bu vakolatning iqtisodiy natijasi qanday bo‘lishi ham muhim. Agar jarima idora uchun daromad manbaiga aylanib qolsa, nazoratning asosiy maqsadi — qoidaga rioya ettirish va qonun buzilishining oldini olish — ikkinchi o‘ringa tushib qolishi mumkin. Tadbirkor esa har bir xato ortidan qancha mablag‘ to‘lashini emas, qanday qilib xatoga yo‘l qo‘ymaslikni o‘ylashi kerak. Shuning uchun barcha turdagi jarimalar miqdorini o‘rtacha ikki barobar kamaytirish tashabbusi jazoni og‘irlashtirishdan ko‘ra profilaktikaga urg‘u berishga qaratilgan.

Tadbirkor bilan davlat o‘rtasidagi ishonchning yana bir mezonı — pulning o‘z vaqtida qaytishi. Masalan, davlat korxonasi tadbirkordan mahsulotni qabul qilib oldi, lekin to‘lov muddatini kechiktirdi. Tashqaridan qaraganda bu oddiy hisob-kitob masalasidek ko‘rinadi. Aslida esa kechikkan har bir to‘lov kichik biznesning butun aylanmasini siljitadi. Bugun olinmagan pul — ertaga ishchiga kechikkan maosh, bankka uzilmagan kredit, yetkazib beruvchiga to‘lanmagan qarz, qabul qilinmagan yangi buyurtma bo‘lishi mumkin. Shu sababli, qabul qilingan tovar bo‘yicha garov pulini avtomatik qaytarish tizimining joriy etilishi oddiy texnik yangilik emas. U tadbirkorning aylanma mablag‘ini o‘z

intilish ham bo‘lmaydi” degan fikr iqtisodiy mazmun kash etadi.

Tadbirkor uchun xotirjamlik, avvalo, nazorat maqsadi va chegaralari aniqligi, qoidalarining tushunarli, davlat bilan munosabatlarning adolati qurilishida namoyon bo‘ladi. Har bir yangi investitsiya ortidan qanday ma‘muriy to‘siq paydo bo‘lishini o‘ylab ish tutadigan tadbirkor kapitalini kengaytirishga ham ehtiyohtkorlik bilan yondashadi. O‘rtiqcha tekshiruv va hujjatbozlik ko‘paygan sari yangi mahsulot, texnologiya va ish o‘rinlariga yo‘naltiriladigan mablag‘ kamayadi. Shuning uchun tadbirkorlar ko‘targan masalalar bo‘yicha ochiq muloqotda ilgari surilgan yangi tashabbuslarning beshinchisi biznesga ma‘muriy bosimni keskin kamaytirishga qaratildi. Bir necha yil mehnat qilib korxona ochgan, kredit olgan va odamlarni ish bilan ta‘minlagan tadbirkor vaqtini tekshiruvlarga emas, ishlab chiqarish, yangi buyurtmalar va bozorni kengaytirishga sarflashi kerak.

vaziyatda tadbirkorning e‘tibori bozor va ishlab chiqarishdan hujjatbozlikka ko‘chadi. Iqtisodiy energiya esa yangi mahsulot va ish o‘rinlari yaratish o‘rniga samarasiz ma‘muriy jarayonlarga sarflana boshlaydi.

Kichik biznesda inson salomatligi va boshqa tadbirkorlar manfaatiga daxl qilmaydigan tekshiruvlarga uch yillik moratoriy joriy etilishi tadbirkorga berilgan muhim kafolatlardir. Takroriy tekshiruvlarni Biznes-ombudsman ruxsati bilan o‘tkazish tartibi ham ish jarayonini ortiqcha uzilishlardan asraydi. Tadbirkorning tekshiruvga sarflagan har bir kuni korxona uchun yo‘qotilgan vaqt, kechikkan buyurtma va boy berilgan daromaddir. O‘rta va yirik biznes uchun ixtiyoriy profilaktik audit esa muammoni oldindan aniqlash va o‘z vaqtida bartaraf etish imkonini beradi. Kamchiliklar tuzatilsa, shu davr uchun soliq tekshiruvi o‘tkazilmaydi va jarima qo‘llanmaydi. Nazoratning asosiy vazifasi — biznesning

Har bir mamlakatning iqtisodiy qudrati, oziq-ovqat xavfsizligi va strategik mustaqilligi, avvalo, yer resurslaridan qay darajada samarali foydalanishiga bog‘liq. Zero, yer shunchaki tabiiy boylik emas, balki milliy taraqqiyotning mustahkam poydevori, aholi farovonligi va iqtisodiy barqarorlikning muhim kafolati.

MILLIY AHAMIYATGA MOLIK MASALA

Yerdan oqilona foydalanish nafaqat bugunning iqtisodiy vazifasi, balki kelajak avlodlar oldidagi siyosiy va strategik mas‘uliyat hamdir. Biroq bugun barcha yerdan birdek samarali foydalanilmaydi. Shunday hududlar borki, ularning tabiiy unumdorligi saqlanib qolgan bo‘lsa-da, xo‘jalik faoliyati yo‘lga qo‘yilmagan. Bunday yer aslida muzlatib qo‘yilgan iqtisodiy sarmoya. Oziq-ovqat mahsulotlari va chorvachilik xomashyosiga talab ortib borayotgan bugungi sharoitda esa ushbu salohiyatni ishga solish milliy ahamiyatga ega masalaga aylanmoqda.

Masalan, yaylovlar chorva uchun ozuqa bazasini yaratish, mahsulotlarni qayta ishlashni rivojlantirish, kichik va o‘rta biznes hamda fermer xo‘jaliklarini tashkil etish orqali daromad manbaiga aylanishi mumkin.

Suvdan foydalanish imkoniyati va eng zarur infratuzilma mavjud hududlarda hayot

qayta jonlanadi. Asosiysi, iqtisodiy faollik tiklanadi. Bunday hududlarga sarmoya kiritish xarajat emas, balki uzoq muddatli foyda keltiradigan daromad manbaidir. Ilgari foydalanilmay yotgan yer iqtisodiy aktivga aylanadi. Ozuqa yetishtiriladi, yangi ish o‘rinlari ochiladi. Aholining daromadi oshadi. Odamlarning o‘z hududida muqim yashab mehnat qilishi uchun sharoit yaratiladi.

Bugun degradatsiyaga uchragan yerni tiklash nafaqat ekologik vazifa, balki iqtisodiy zaruratlardir. Zero, chidamli o‘simlik turlari ekilib, suv muvozanati saqlangan hududlarda yangi ekotizim shakllanadi. Bunday yondashuv tuproq eroziyasi, sho‘rlanish va cho‘llanish jarayoniga qarshi kurashish imkonini beradi. Bu, ayniqsa, iqlim sharoiti beqaror va tabiiy xavf-xatar yuqori bo‘lgan mintaqalarda oziq-ovqat xavfsizligi va barqarorligini ta‘minlashning muhim asosi.

Qishloq xo‘jaligi samaradorligi bugun qancha mahsulot yetishtirilgani emas, balki resurslarni qay darajada asrab-avaylash, kamroq sarf-xarajat bilan ko‘proq hosil olish va aholi uchun daromad manbaini yaratish kabi mezonlar bilan o‘lchanmoqda. Yaylovlar va o‘rmon yeridan samarali foydalanish aynan shu maqsadlarga xizmat qiladigan, ekologiya, iqtisodiyot va ijtimoiy siyosatni o‘zaro uyg‘unlashtiradigan muhim vosita.

Joriy yil 14-oktabr kuni davlatimiz rahbari huzurida yaylovlar degradatsiyasining oldini olish, suv ta‘minotini yaxshilash hamda

ulardan samarali foydalanish yuzasidan qilinayotgan ishlar taqdimoti o‘tkazildi.

— Taqdimotda sohani rivojlantirishga qaratilgan yangi tashabbus va taktiklar bildirildi, — deydi qishloq xo‘jaligi vaziri o‘rinbosari, chorvachilik va yaylov xo‘jaligini rivojlantirish agentligi direktori Orif Bo‘tayev. — Hozir mamlakatimizda 21 million 255 ming gektar yaylov mavjud. Davlatimiz rahbari ushbu katta imkoniyatni to‘liq ishga solish yurtimiz oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlashda favqulodda muhim ekanini ko‘rsatib o‘tdi.

Prezidentimizning ayni maqsadda yaqinda yaylovlardan samarali foydalanish bo‘yicha imzolangan qarori ijrosini tashkil etish borasida ham qator vazifalar belgilab olindi. Mazkur hujjat bilan yaylovlardan foydalanuvchilarga qo‘shimcha imtiyozlar berilmoqda. Shuningdek, qarordan yaylovlarda mayda shoxli mollarni ko‘paytirishga qaratilgan qator chora-tadbirlar o‘rin olgan.

Qolaversa, jamoat yaylovlari foydalanishga kiritishda aholiga yaqin hududlarda bevosita fuqarolar yig‘inlari ishtiroki ta‘minlanadi. O‘lis hududlardagi aholi o‘z xonadonidagi chorvani o‘ltatishi uchun jamoat yaylovlari tashkil etiladi. Yil yakunigacha 470 ta mahallaga 627 ming gektar yaylov 49 yilga bepul ijaraga beriladi. Ushbu maydonlar soliqdan ozod qilinadi. Bu yerdagi suv tarmog‘i, infratuzilma davlat hisobidan barpo etiladi.

Mutasaddilar oldiga yil yakuniga qadar 620 ming gektar, kelgusi yilda 3 million 700 ming gektar yaylovni qayta tiklash va hosildorligini oshirish vazifasi qo‘yildi. Ular Chorvachilik va yaylov xo‘jaligini rivojlantirish agentligi bilan bir oy muddatda degradatsiyaga uchragan maydonlarni joriy yilda 10 foiz, kelasi yili 20 foiz qisqartirish bo‘yicha kompleks dasturlarni tasdiqlaydi.

Yaylovlardan uzoq yillardan buyon foydalanib kelayotgan chorvadorlarning huquqlarini rasmiylashtirish masalasi ham ko‘rib chiqildi. Hozir 260 ming bosh chorva boqilayotgan 623 ming gektar yaylovni amaldagi foydalanuvchilar nomiga rasmiylashtirish uchun tegishli komissiyaning vakolati yil oxirigacha uzaytiriladi.

Yangi tartibga ko‘ra, yaylov yerining toifasini o‘zgartirmay, chorvachilik

komplekslari qurishga ruxsat beriladi. Bu jarayonda yer uchastkalarining boshlang‘ich narxi va yer solig‘i qishloq xo‘jaligi yeriniki kabi hisoblanadi.

Ushbu toifadagi maydonlarni oqilona boshqarish chorvachilik mahsulotlarini yetishtirish hajmini oshirish bilan birga, aholi uchun barqaror daromad manbaini yaratishga ham xizmat qiladi. Puxta rejalashtirilgan va ilmiy asoslangan yondashuv orqali yaylovlarni to‘laonli iqtisodiy resursga aylantirish mumkin. Bu — chorvachilikni rivojlantirish, yer unumdorligini oshirish va yangi ish o‘rinlarini ochish demak.

Yaylovlardan faqat chorva boqish uchun emas, balki ekoturizm, asalarichilik, dorivor o‘simliklar yetishtirish, ko‘chatchilik, ovchilik va pillachilik yo‘nalishlarda ham foydalanish muhim ahamiyatga ega. Shu sababli yaylovlarni mazkur faoliyat turi uchun ijaraga berishga ruxsat etiladi. Bunda yaylovning imkoniyati faqat an‘anaviy foydalanish bilan cheklanib qolmaydi. Zamonaviy yondashuvlar, ekoturizmni rivojlantirish, aholi va sayyohlar uchun dam olish maskanlarini tashkil etish, hududlarning noyob tabiiy merosi bilan kengroq tanishish uchun sharoit yaratishni nazarda tutadi.

Bunday loyihalarni amalga oshirishda yaylovlarning tabiiy holatini saqlash va qayta tiklanishini ta‘minlash g‘oyat muhim. Ayni maqsadda yaylovlarni tiklash, suv va ozuqa bazasini mustahkamlash, aholi hamda tadbirkorlar uchun belgilangan yangi imkoniyatlarni joylarda amalga oshirish bugunning dolzarb vazifasi.

Lutfulla SUVONOV, “Yangi O‘zbekiston” muxbiri

Tahlil

Startap zamonaviy atama boʻlgani bilan mazmuni xalqimizga begona emas: muammoni koʻrish, yechim topish, tavakkal qilish va mehnat orqali yangi qiymat yaratish. Bugun bu jarayon raqamli texnologiya, ilm-fan va tadbirkorlikni bir nuqtada birlashtirmoqda.

Raqamli xizmatga talabchan avlod

Dunyo iqtisodiyotida katta oʻzgarish yuz bermoqda. Ilgari korxona ochish uchun, avvalo, bino, qimmat uskuna va katta mablagʻ kerak degan tasavvur ustun edi. Bugun esa bir guruh bilimli yosh, aniq muammo va uni hal qiladigan texnologiya qisqa vaqtda yangi xizmat, yangi bozor va yangi ish oʻrinlarini yaratmoqda. Bir xonada boshlangan dasturiy yechim millionlab foydalanuvchiga yetib borishi, mahalliy ehtiyojdan tugʻilgan gʻoya xorij bozorida ham talabgiri boʻlishi mumkin. Shu bois, startaplar endi faqat axborot texnologiyalari sohasining qiziqarli hodisasi emas, balki milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligining muhim omiliga aylanmoqda.

Oʻzbekiston uchun bu masala, ayniqsa, dolzarb. Chunki mamlakatimiz aholisining aksariyati yoshlardan iborat. Yangi bilimni tez oʻzlashtiradigan, raqamli xizmatlarga talabchan avlod ulgʻaymoqda. Har yili mehnat bozoriga kirib kelayotgan yoshlarga faqat mavjud ish oʻrinlarini taklif qilish yetarli emas. Ularning bir qismi yangi ish oʻrni ochildigan, mahalliy muammoga yechim topadigan va mahsulotini eksport qiladigan tashabbuskorga aylanishi kerak. Startap muhiti ana shu oʻzgarishni — ish qidiruvchi yoshdan qiymat va ish oʻrni ochuvchi yoshga oʻtishni tezlashtiradi.

Biroq bu jarayonni faqat tanlovlar, sovrinlar yoki chiroyli taqdimotlar bilan baholab boʻlmaydi. Startapning haqiqiy qiymati odamning hayotini yangillashtirgani, korxona xarajatini kamaytirgani, davlat xizmati sifatini oshirgani, yangi daromad va bandlik manbaini yaratganida koʻrinadi. Demak, maqsad startaplar sonini shunchaki koʻpaytirish emas, balki ularning iqtisodiy va ijtimoiy samarasini oshirish boʻlishi lozim.

Qulay yechimga asoslangan biznes tashabbus

Oddiy aytganda, startap yangicha yechimga asoslangan va tez kengayish imkoniga ega biznes tashabbusidir. Yangi ochildigan har qanday korxona startap boʻlavermaydi. Masalan, bir mahalladagi anʼanaviy xizmat shoxobchasi kichik biznes boʻlishi mumkin. Ammo shu xizmatni raqamli platforma orqali yuzlab hududlarga yetkazish, jarayonni avtomatlashtirish va minglab mijozlarga xizmat koʻrsatish modeli startap xususiyatiga ega boʻladi.

Startapning boshlangʻich nuqtasi texnologiya emas, muammodir. Dehqon suvni tejashni istaydi, shifokor kasallikni ertaroq aniqlashi kerak, oʻqituvchi har bir

Oʻzbekistonda startaplarni gʻoyadan keng bozorgacha qoʻllab-quvvatlaydigan huquqiy va institutsional poydevor tobora mustahkamlanmoqda. Endi asosiy vazifa — qarorlarda belgilangan imkoniyatlarni har bir hudud, universitet va tashabbuskor yoshlar uchun ishlaydigan oddiy, shaffof mexanizmga aylantirish.

GʻOYA QACHON QIYMATGA AYLANADI?

Shavkat TO'RAYEV, Tashkent axborot texnologiyalari universiteti prorektori, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

oʻquvchining oʻzlashtirishini kuzatishda qiynaladi, kichik tadbirkor hisob-kitob va bozor topishga muhtoj. Ana shu ehtiyojlarga sodd, ishonchli va ommalashtirish mumkin boʻlgan yechim taklif etilsa, gʻoya iqtisodiy qiymatga aylanadi.

Shuning uchun startapchi, avvalo, “Men nima yaratmoqchiman?” deb emas, “Kimning qaysi ogʻriqli muammosini hal qilaman?” deb fikrlashi kerak. Keyin esa yechimni taxmin bilan emas, odamlar bilan suhbat, kuzatuv va kichik sinov orqali tekshiradi. Dastlabki namuna mukammal mahsulot emas, asosiy gʻoyaning ishlashini koʻrsatadigan eng sodd koʻrinishdir. U orqali xato erta aniqlanadi, ortiqcha xarajating oldi olinadi va mahsulot haqiqiy ehtiyojga moslashtiriladi.

Hujjat mohiyati sonda emas, mahsulotda

Soʻnggi yillarda mamlakatimizda ilm-fan, innovatsiya, kichik biznes va ventur sarmoyani bir-biriga bogʻlaydigan huquqiy muhit izchil shakllandi. Qabul qilingan qaror va farmonlarda gʻoyani saralash, inkubatsiyadan oʻtkazish, dastlabki sarmoya bilan taʼminlash, korxonada sinash va bozorga olib chiqishgacha boʻlgan bosqichlarni yagona zanjirga aylantirishga urgʻu berilmoqda. Eng muhimi, yondashuv bir martalik grant yoki tanlovdan uzluksiz ekotizim barpo etish tomon oʻzgaryapti. Bu tizimda startapchi, universitet, ilmiy tashkilot, korxona va sarmoyador bir maydonda uchrashishi kerak. Raqamli yechimlar uchun sinov tartiblari, inkubatsiya va akseleratsiya dasturlari, ventur moliyalashtirish vositalari hamda universitet ishlarnasi asosida mustaqil korxona tuzish imkoniyati ana shu maqsadga xizmat qiladi. Yaʼni hujjatlarining qiymati ularning sonida emas, yoshning gʻoyasi qancha tez va shaffof tarzda mahsulotga aylanayotganida namoyon boʻladi.

Endi asosiy masala — belgilangan imkoniyatlarni oddiy va tushunarli ishlash mexanizmi-ga aylantirish. Tashabbuskor qaysi eshikni qoqishini, qanday mezon asosida saralanishini, laboratoriya yoki maʼlumotdan qay tartibda foydalanishini, sarmoya va

birinchi buyurtmaga qanday chiqishini aniq bilishi lozim. Qogʻozdagi imkoniyat insonga yetib borgandagina huquqiy poydevor iqtisodiy natija beradi.

Eng muhim oʻzgarish startapni alohida tadbir emas, uzluksiz jarayon sifatida koʻrishdir. Maktabdagi qiziqish, kasb-hunar taʼlimidagi amaliy koʻnikma, universitetdagi ilmiy va muhandislik salohiyati, inkubatsiya markazidagi maslahat, sarmoyador mablagʻi va korxona buyurtmasi bir-biridan uzilmasligi kerak. Agar zanjimning bir hالقasi ishlamasa, kuchli gʻoya ham bozorgacha yetib bormaydi.

Yoshlarga tadbirkorlik va yaratuvchanlik koʻnikmasini erta yoshdan berishga qaratilayotgan eʼtibor ham bejiz emas. Tadbirkorlik qobiliyati faqat oliygohni bitirgandan keyin paydo boʻlmaydi. Bolada muammoga qiziqish, mustaqil fikrlash, jamoada ishlash, xato qilib xulosa chiqarish madaniyati qancha erta shakllansa, kelajakda shuncha mustahkam natija beradi.

Biroq yoshlarni faqat “gʻoya ber” deb chaqirish kamlik qiladi. Ularga mahallada, korxonada, maktabda, tibbiyot muassasasida va qishloq xoʻjaligida yechilmay turgan aniq masalalarni koʻrsatish kerak. Har bir hududda “muammolar banki” shakllantirilsa, davlat idoralari va biznes oʻz ehtiyojini

ochiq bayon qilsa, yoshlar haqiqiy buyurtmaga tayangan yechim yaratadi. Bu holda tanlov uchun oʻylab topilgan loyiha emas, odamga kerakli mahsulot paydo boʻladi.

Eng ogʻir yoʻl

Amaliyotda yaxshi gʻoyalarning koʻpi dastlabki bosqichdayoq toʻxtab qoladi. Bunga mablagʻ yetishmasligi bilan birga jamoaning zaifligi, bozorni bilmaslik, huquqiy maslahatning yoʻqligi, intellektual mulkni himoya qilolmaslik va birinchi mijozni topishdagi qiyinchilik sabab boʻladi. Ayrim yoshlar dasturni mukammallashtirishga oylab vaqt sarflaydi, ammo undan kim va nima uchun foydalanishini tekshirmaydi. Natijada yaxshi texnologiya bozorsiz qoladi.

Kuchli dasturchi har doim ham kuchli tadbirkor emas. Shuning uchun startap

jamoasida texnik mutaxassis bilan birga sohani biladigan ekspert, iqtisodchi, dizayner va mijoz bilan muloqot qila oladigan tashabbuskor boʻlishi muhim. Tibbiyot yechimi shifokorsiz, agrar texnologiya agronomsiz, taʼlim platformasi pedagogsiz yaratilsa, u texnik jihatdan qiziq boʻlsa ham, amalda foydalanuvchiga mos kelmasligi mumkin. Bunda xatodan qoʻrqmaslik, lekin xatoni arzon va erta qilish tamoyili muhim. Katta mablagʻ sarflashdan oldin kichik sinov oʻtkazish, oʻnlab foydalanuvchining fikrini olish va mahsulotni qayta ishlash kerak. Startap muvaffaqiyatsiz yakunlangan taqdirda ham jamoa bozorni oʻrganish, moliyaviy hisob, muzokara va jamoaviy mehnat koʻnikmasini egallaydi. Bu tajriba keyingi loyiha yoki oddiy korxona uchun ham katta inson kapitali hisoblanadi.

Sarmoyador nimani kutadi?

Sarmoyador faqat gʻoyaning chiroyiga emas, jamoa salohiyati, bozor hajmi, mahsulotning ustunligi, mijozlar munosabati va oʻsish rejasiga qaraydi. Shu sababli “bizda ajoyib loyiha bor” degan gapdan koʻra, “mahsulotimiz sinovdan oʻtdi, shuncha foydalanuvchiga xizmat qildi va shunday

natija berdi” degan dalil qimmatli.

Oʻzbekistonda sarmoya muhiti ham kengaymoqda. 2025-yilda boʻlib oʻtgan Startup & Venture Summit xalqaro sammiti 500 dan ortiq startapchi, sarmoyador, jamgʻarma, yirik korxona va xalqaro ekspertni bir maydonga jamladi. Tadbirda beshta mahalliy loyiha uchun jami 750 ming AQSH dollari miqdorida sarmoya eʼlon qilindi, 20 million dollarlik xorijiy kapitalga ega xalqaro

ventur jamgʻarmasi tashkil etilgani maʼlum qilindi. Bunday oʻzgarishlar imkoniyat eshigini ochadi, ammo undan tayyor va ishonchli jamoalargina foydalana oladi.

Mablagʻning oʻzi yetarli emas. Startap uchun mentorlik, huquqiy va hisobchilik koʻmagi, mahsulotni sinash maydoni, server va laboratoriya imkoniyati, xorijiy bozorga chiqish boʻyicha maslahat ham zarur.

Shu bois, davlat granti, xususiy sarmoya, universitet infratuzilmasi va korxona buyurtmasi bir-birini toʻldirishi kerak.

Startap ekotizimida oʻzim faoliyat yuritayotgan Toshkent axborot texnologiya-lari universitetining oʻrni alohida. 2022-yilda tashkil etilgan inkubatsiya markazi ilgʻor gʻoyalarni tanlash, ularni rivojlantirish, dasturiy mahsulot yaratish va amaliyotga tatbiq etishga xizmat qilmoqda. Kovorking, dizayn, robototexnika va dasturlash yoʻnalishlaridagi imkoniyatlar talaba uchun gʻoyani jamoa bilan ishlaydigan namunaga aylantirish maydonidir. 2026-yilda universitetdagi startaplar tanlovida markaz jamoalarining uchta loyihasi jami 200 million soʻmdan ortiq qoʻllab-quvvatlashga erishdi.

“Uzworks”, “ArtPro”, “High gas protection” kabi ishlarnalarning mahalliy va xalqaro maydonlarga olib chiqilishi, talabalar turar joyi uchun raqamli tizim yaratilgani ham muhim tajriba boʻldi. Joriy oʻquv yilidan TATU barcha bosqich talabalari uchun gʻoya yoki dastlabki namuna bosqichidagi startaplarni qabul qilishni eʼlon qildi.

Birinchi mijoz qayerda?

Startapning eng ogʻir bosqichi — birinchi ishonchli mijozni topish. Bu vazifada universitet, mahalliy hokimlik va davlat korxonalari sinov buyurtmachisi boʻla oladi. Masalan, taʼlim muassasasida dars jadvali, energiya sarfi, kutubxona, talabalar turar joyi, xavfsizlik va murojaatlar bilan bogʻliq jarayonlarda yangi raqamli yechimlar kichik koʻlamda sinovdan oʻtkazilishi mumkin. Natija tasdiqlansa, mahsulot boshqa muassasalarga taklif etiladi.

Davlat tashkiloti yoki yirik korxona startapdan darhol mukammal mahsulot talab qilmasdan, uch yoki olti oylik shaffof sinov loyihasini buyurtma qilsa, ikki tomon ham yutadi. Yosh kompaniya birinchi daromad va tavsiyaga, buyurtmachi esa katta mablagʻ sarflamasdan yechimni tekshirish imkoniga ega boʻladi. Bunda tanlov mezonlari ochiq, natijaga oʻlchanadigan, maʼlumotlar muhofazasi va mualliflik huquqi kafolatlangan boʻlishi zarur.

Har bir loyiha uchun samara koʻrsatkichlari oldindan belgilanishi kerak: xizmat vaqti qancha qisqardi, xarajat nechogʻliq kamaydi, foydalanuvchi qoniqishi qanday oʻzgardi, qancha daromad yoki ish oʻrni yaratildi? Ana shunday oʻlchov startap muhitini tadbirlar hisobotidan iqtisodiy natijalar tizimiga oʻtkazadi.

Bugun koʻplab yoshlar sunʼiy intellektga asoslangan loyihalarga qiziqmoqda. Bu tabiiy, chunki mazkur texnologiya katta maʼlumotni tez tahlil qilish, bashorat berish va murakkab vazifalarni yangillashtirish imkonini beradi. Ammo mahsulotga “sunʼiy intellekt” degan nom qoʻshish uni avtomatik ravishda innovatsiyaga aylantirmaydi. Yechim qaysi muammoni hal qiladi, maʼlumoti ishonchlimi, natijasi tushunarlimi, xatoni kim nazorat qiladi va shaxsiy maʼlumot qanday himoya-lanadi — asosiy savollar shular.

Texnologiya insonni chetga surish uchun emas, uning mehnatini unumli va xavfsiz qilish uchun xizmat qilishi lozim. Tibbiyotda yakuniy qaror shifokor masʼuliyatida, taʼlimda oʻqituvchining tarbiyaviy va ijodiy

roli markazda, davlat boshqaruvida esa inson huquqi va jamoat manfaati ustuvor boʻlib qolishi shart. Shu tamoyil asosida yaratilgan startap ishonch qozonadi va uzoq yashaydi.

Hududdan jahon bozoriga

Startap muhiti faqat poytaxtda toʻplanib qolmasligi kerak. Har bir hududning oʻziga xos muammosi va ustunligi bor: bir joyda suv va agrotexnologiya, boshqa joyda logistika, turizm, toʻqimachilik, hunarmandchilik yoki sanoat xizmatlari dolzarb. Hududda yashayotgan yosh bu ehtiyojni yaqindan biladi. Unga laboratoriya, tez internet, mentor, huquqiy maslahat va sarmoyador bilan aloqa berilsa, mahalliy gʻoya milliy va xalqaro mahsulotga aylanishi mumkin.

TATU, boshqa oliygohlar, texnikumlar va kasb-hunar markazlarini yagona hamkorlik tarmogʻiga bogʻlash shunday imkoniyat yaratadi. Poytaxtdagi mutaxassis masofadan texnologik yordam beradi, hududdagi jamoa esa mahsulotni mahalliy sharoitda sinaydi. Natijada joylarda raqamli ish oʻrinlari koʻpayadi, iqtidorning faqat poytaxtga koʻchishi shart boʻlmaydi va hududiy rivojlanishga yangi manba paydo boʻladi.

Yangi tizimning samarasini faqat oʻtkazilgan forum, berilgan sertifikat yoki qabul qilingan arizalar soni bilan baholash yetarli emas. Nechta gʻoya haqiqiy muammo asosida shakllandi, nechta ishlaydigan namuna yaratildi, qanchasi korxonada sinovdan oʻtdi, qancha mijoz va xususiy sarmoya jalb qilindi, nechta yangi ish oʻrni hamda eksport tushumi paydo boʻldi — asosiy koʻrsatkichlar shular boʻlishi kerak.

Shu bilan birga, har bir toʻxtagan lo-yihadan ham saboq olinishi zarur. Nima uchun mijoz topilmadi, jamoa qayerda qiyndi, mahsulot qaysi ehtiyojga mos kelmadi? Bu maʼlumot ochiq tahlil qilinsa, keyingi avlod startapchilari bir xil xatoni takrorlamaydi. Sogʻlom ekotizim faqat yutuqlarni namoyish etmaydi, muvaffaqiyatsiz tajribadan ham bilim yaratadi.

Kelajakka ochildigan eshik

Oʻzbekistonda startaplarni gʻoyadan keng bozorgacha qoʻllab-quvvatlaydigan huquqiy va institutsional poydevor tobora mustahkamlanmoqda. Endi asosiy vazifa — qarorlarda belgilangan imkoniyatlarni har bir hudud, universitet va tashabbuskor yoshlar uchun ishlaydigan oddiy, shaffof mexanizmga aylantirish. Maktabdagi qiziqish universitet laboratoriyasida bilimga, inkubatsiya markazida mahsulotga, korxonada sinovga va bozorda daromad hamda ish oʻmiga aylanishi kerak.

Bu yoʻlda davlat sharoit yaratadi, universitet bilim va muhit beradi, biznes muammo va birinchi buyurtmani taqdim etadi, sarmoyador oʻsishni tezlashtiradi. Eng katta kuch esa tashabbuskor insonning oʻzida — uning bilimi, jasorati, halol mehnati va jamiyatga naf keltirish istagidir.

Al-Xorazmiyning ilmiy merosi bir haqiqatni eslatadi: toʻgʻri tuzilgan algoritim murakkab masalani yechimga olib boradi. Bugun Oʻzbekiston startap ekotizimi uchun ham shunday aniq algoritim zarur: muammoni koʻrish, bilimni birlashtirish, gʻoyani sinash, huquqni himoya qilish, birinchi mijozni topish, sarmoya jalb etish va jahon bozoriga chiqish. Ana shunda yoshlarning gʻoyasi nafaqat shaxsiy muvaffaqiyat, balki xalq farovonligi va yangi Oʻzbekiston taraqqiyotining amaliy kuchiga aylanadi.

Turizm

— Surxondaryoga oxirgi marta qachon bordingiz? — deya soʻrayman Toshkentdagi Islom sivilizatsiyasi markazi ekspozitsiyasida Imom Termiziy haqidagi videolavhani hayrat bilan tomosha qilayotgan bir yurtdoshimizdan.

— Harbiy xizmatni taxminan oʻn besh-yigirma yil oldin Surxondaryoda oʻtaganmiz. U paytlari Termiz chegara va yopiq shahar edi. Qoʻshni davlatlar bilan chegara yoʻli butunlay yopilgan, boshqa viloyatdan kelgan mehmon ham viloyat ichidagi postlarda toʻxtayverib, tinkasi quirdi. Xorijlik sayyohlarni-ku, kamdan-kam koʻrardik, —

deydi u xotirlab. — Keyingi yillarda ziyorat va togʻ tabiatidan bahra olish maqsadida tez-tez borib turibmiz. Surxondaryo — sayyohlar talpinayotgan joy.

Ha, voha — Oʻzbekistonning eng jadal rivojlanayotgan sayyohlik hududlaridan. Keyingi yillarda viloyatga kelayotgan sayyohlar keskin koʻpaygani ham fikrimizni tasdiqlaydi. Masalan, joriy yilning 9 oyi davomida Surxondaryo viloyatiga 2 million 500 mingga yaqin mahalliy, 750 mingdan koʻp xorijlik sayyohlar kelgan. Hududda turizm xizmatlari eksportidan esa 130,5 million dollar mablagʻ oʻzlashtirilgan.

— Vohamizga sayyohlar asosan ziyorat, tibbiyot, taʼlim, etno, gastronomik, arxeologiya va ekosayohat maqsadida kelmoqda. Shundan kelib chiqib, viloyatda turizm infratuzilmasini rivojlantirish boʻyicha tizimli loyihalar amalga oshirilmoqda. Aslida, Surxondaryoning turizm salohiyati ancha yuqori, 1 milliard dollarga baholanadi, — deydi Surxondaryo viloyati turizm boshqarmasi boʻlim boshligʻi Bekzod Oʻroзов. — Joriy yilning oʻtgan 9 oyida viloyatga kelgan sayyohlarning katta qismi tibbiyot va sogʻlomlashtirish xizmatlaridan foydalangan.

SAYYOHLARNI SURXONDARYOGA CHORLAYOTGAN KUCH

Bu mamlakatimizda sogʻliqni saqlash sohasi istiqbolli ekanini koʻrsatadi.

Xoʻjaipok tuz koni, Sangardak sihatgohi, Xoʻjaipok daryosi, Termiz qumli hududi kabi oʻnlab sogʻlomlashtirish va reabilitatsiya markazlari tufayli voha qoʻshni mamlakatlari uchun oʻziga xos “tibbiyot xabi”ga aylanib boryapti.

Viloyatning turistik jozibadorligini yanada oshirib, xorijiy sayyohlar oqimini koʻpaytirish uchun salmoqli ishlar bajarildi.

— Surxon vohasida sayyohlarni qabul qilish uchun 2627 oʻrinli 61 ta mehmonxona, 1342 oʻrinli 35 ta xostel va 1308 oʻrinli 140 ta oilaviy mehmon uyi faoliyat yuritmoqda. Birgina joriy yilning oʻtgan 9 oyi davomida yana 4 ta mehmonxona, 4 ta xostel va 9 ta oilaviy mehmon uyi qurilib, foydalanishga topshirildi, — deydi Surxondaryo viloyatida turizm infratuzilmasini rivojlantirish va boshqarish direksiyasi bosh mutaxassisi Norquvvat Nurmatov. — Shuningdek, viloyatga sayyohlar oqimini oshirish boʻyicha 2026-yil yakuniga qadar aniq chora-tadbirlar belgilab olingan. Yil oxirigacha vohaga keladigan xorijliklar sonini 900 mingga, “Oʻzbekiston boʻylab sayohat qil” dasturi doirasida keladigan mahalliy sayyohlar sonini 1 million 748 mingga yetkazish reja qilingan.

Yurtimizda sayyohlik infratuzilmasiga sarmoya kiritish niyatidagi investorlarni koʻllab-quvvatlashga alohida eʼtibor berilmoqda. Masalan, joriy yilning oʻtgan davrida Boysundagi “BEK” mehmonxonasiga 1 milliard 525 million, Denovdagi “Denov Plaza” mehmonxonasiga 525 million, “Sumbula” mehmonxonasiga 225 million, Sariosiyo-dagi “Oqshom” mehmonxonasiga 150 million soʻm miqdorida subsidiya ajratilgan.

Prezidentimizning 2024-yil 16-deka-brdagi “Surxondaryo viloyatining togʻ-li-rekreatsioon hududlarida turizm infra-tuzilmasini yaxshilash hamda zamonaviy xizmat koʻrsatish va turizm obyektlarini barpo

etish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi qaroriga muvofiq, viloyatning 3 ta hududida turistik markazlar tashkil etildi. Jumladan, Sariosiyo tumanida qiymati 11,7 million dollarlik dor yoʻli qurilib, foydalanishga topshirildi. Uzunligi 1558 metr boʻlgan mazkur dor yoʻli yiliga 800 minggacha sayyohni qabul qilish imkoniyatiga ega. Sherobod tumanidagi tuz koni hududida esa qiymati 12,2 million dollarlik “Salomatlik turizm shaharchasi” tashkil etilmoqda. Mazkur majmua nafas yoʻllari, allergik va boshqa kasalliklarni tuz gʻorlari orqali davolash usuliga ixtisoslashgan yirik markazlardan biri boʻladi.

— Joriy yil davomida viloyatda turizm yoʻnalishida umumiy qiymati 38,4 million

dollarlik 18 ta investitsiya loyihasi amalga oshirilib, 361 ta yangi ish oʻrni ochish reja qilingan, — deydi Surxondaryo viloyati hokimligi kotibiyati mudiri Botir Safarboyev.

— Shuningdek, Sariosiyo va Sherobod tumanlarida jami 23,9 million dollarlik 2 ta yirik turizm loyihasi boshlandi.

Voha qoʻshni uchta davlat bilan chegaradosh. Shu sabab, viloyatga keluvchi sayyohlar uchun transport va aviatsiya qatnovini yaxshilash, yangi yoʻnalishlarni ochishga alohida eʼtibor qaratilgan.

— Shu yil may oyidan boshlab “Termiz — Istanbul — Termiz” yoʻnalishida “Flykhiva” aviakompaniyasi tomonidan muntazam parovozlar yoʻlga qoʻyildi, — deydi Surxondaryo viloyati transport boshqarmasi bosh mutaxassisi Kozim Boyboʻriyev. — Shu bilan birga, “Toshkent — Sariosiyo — Toshkent” yoʻnalishida “SilkAvia” tomonidan muntazam aviaqatnovlar boshlandi. Chorak asr davomida foydalanilmay kelgan Sariosiyo aeroporti faoliyati tiklanib, muntazam parovozlar amalga oshirilyapti.

Mutaxassislar fikricha, Surxon vohasining sayyohlik salohiyati hali toʻla ochildmagan. Unda yuqori darajadagi iqtisodiy va turistik imkoniyatlar yashirin. Bu boradagi yangi tashabbus va loyihalar ana shu imkoniyatlardan samarali foydalanishga xizmat qiladi. Bugun sayyohlarni viloyatga chorlayotgan kuch esa boshlangan islohotlarning dastlabki natijalaridir.

Sarvar TO'RAYEV, “Yangi Oʻzbekiston” muxbiri

